Lesvoorbereiding Zuurkool

Doelgroep

Groep 6,7,8

SAMENVATTING

De band Plat uit Slochteren schreef begin jaren ‘90 het Groningstalige liedje ‘Zuurkool’. Jaren later maakten de bandleden een knullige maar grappige videoclip bij het nummer. In deze les gaan de leerlingen bezig met het liedje en de clip. Ze luisteren naar het lied, bekijken de clip en bedenken zelf een nieuwe situatie (in het Gronings) waarbij (de afkeer van) zuurkool een rol speelt.

De Groningse taal kent verschillende regionale variaties. Hoewel de verschillen meestal klein zijn, vallen ze soms toch op. In deze les wordt de zuidelijke variant van het Gronings aangehouden (Veenkoloniaals) omdat de band Plat uit deze taalregio afkomstig is.

DUUR

60 minuten

KERNDOELEN

Het Nederlandse basisonderwijs kent 58 kerndoelen. Uit een aantal relevante vakgebieden zijn 16 kerndoelen genomen die als basis dienen voor de vorming van kerndoelen voor het Nedersaksisch. Uit deze 16 kerndoelen zijn vijf basisvaardigheden gedistilleerd waar vervolgens vijf “kerndoelen Nedersaksisch” van gemaakt zijn. De kerndoelen voor het Nedersaksisch zijn gevormd uit de kerndoelen voor Nederlands, Fries en Engels.

Wanneer je aan deze Nedersaksische kerndoelen gaat werken, werk je tegelijkertijd aan de kerndoelen uit het kerndoelenboekje. Op deze manier kan er gewerkt worden aan de geldende, verplichte kerndoelen en zijn de Nedersaksische kerndoelen een vervanging (en niet een extra toevoeging) op het bestaande curriculum van een (basis)school.

De kerndoelen Nedersaksisch luiden als volgt:

- De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van Nedersaksisch door henzelf en anderen.
- De leerlingen leren informatie te verwerven uit (eenvoudige) gesproken, gezongen en geschreven teksten in het Nedersaksisch.
- De leerlingen verwerven een woordenschat van frequent gebruikte Nedersaksische woorden en uitdrukkingen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.
- De leerlingen krijgen plezier in het schrijven van eenvoudige (informatieve) teksten, liedjes en gedichten in het Nedersaksisch en maken daarbij gebruik van de geldende spellingsregels.
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed en de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nedersaksische geschiedenis.

Actualisatie kerndoelen

- De huidige kerndoelen zijn niet actueel en ruim geformuleerd. Dit geeft onduidelijkheid bij leraren over wat moet en mag. Daarom wordt er gewerkt aan een actualisatie van de kerndoelen. De conceptkerndoelen voor Nederlands zijn opgeleverd in 2023. Zodra deze wettelijk zijn goedgekeurd zullen ze de oude kerndoelen vervangen.
- In de conceptkerndoelen is streektaal ondergebracht bij de kerndoelen Nederlands voor het primair onderwijs, domein B | Taal, subdomein B2 | Taal en individu & maatschappij: kerndoel 14 (Talige identiteit), kerndoel 15 (Taalvariatie) en kerndoel 16 (Taalverandering).
- Ook bij de conceptkerndoelen voor burgerschap is ruimte voor streektaal en meertaligheid.

- Op termijn zullen de kerndoelen voor het Nedersaksisch waarschijnlijk aangepast worden aan de nieuwe kerndoelen.

Kerndoelen in deze les

De les sluit aan op drie van de vijf kerndoelen Nedersaksisch:

- De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van Nedersaksisch door henzelf en anderen.
- De leerlingen leren informatie te verwerven uit (eenvoudige) gesproken, gezongen en geschreven teksten in het Nedersaksisch.
- De leerlingen krijgen plezier in het schrijven van eenvoudige (informatieve) teksten, liedjes en gedichten in het Nedersaksisch.

LESDOEL

De leerlingen bedenken een kort toneelstukje waarbij ze Groningse woorden gebruiken.

BEGINSITUATIE

De leerlingen kunnen lezen en schrijven. Naast het Nederlands hebben ze in meer of mindere mate ervaring met andere talen door muziek, YouTube, gaming, vakanties of doordat er thuis een andere taal wordt gesproken.

Voor wat betreft het Gronings is uit onderzoek door studenten bekend dat:

- Gronings het meeste bij opa en oma wordt gesproken
- De meeste kinderen geen Gronings spreken, maar het wel kunnen verstaan
- Leerlingen het belangrijk vinden dat de taal blijft bestaan
- Ze af en toe Groningse lessen op school kunnen waarderen
- Gym, muziek en drama de leukste vakken worden gevonden en dat daarbij aansluiten helpt om het Gronings te stimuleren
- Dat leerlingen de Groningse taal en de geschiedenis het meest interessant vinden
- De meeste kinderen trots zijn op de Groningse taal

MATERIAAL

- Digibord met internetverbinding (YouTube)
- Songtekst op papier
- Opdrachten met situaties en kernwoorden
- Eventueel een pan zuurkool, met of zonder worst

VOORBEREIDING

- Lees de lesbeschrijving door
- Zet het lied klaar op het digibord: youtube.com/watch?v=yLxKCGTIdxo
- Kopieer de opdrachtkaarten (1 kaart per groepje van maximaal 4 leerlingen)
- Kopieer voor alle leerlingen de songtekst
- Warm de zuurkool op zodat de geur zich goed verspreid in de klas

LESBESCHRIJVING

INLEIDING

5 minuten

1. Vraag de kinderen naar hun ervaringen met het Gronings: wie spreekt het thuis? Wie heeft familieleden die Gronings spreken?
2. Vertel iets over specifiek Groningse gerechten (eierbal, krentjebrij, stamppot mous), of een mooi verhaal over eten. Vraag de leerlingen naar hun ervaringen met de verschillende gerechten: wanneer hebben ze dat voor het laatst gegeten? Was het lekker? Welke Groningse gerechten kennen ze nog meer?
3. Vertel dat deze les gaat over zuurkool. Weten alle kinderen wat zuurkool is? Eten ze het weleens? Vinden ze het lekker of juist niet? Stel de kinderen vragen en stimuleer ze om te antwoorden in het Gronings.
4. Als je zelf zuurkool hebt meegenomen, is dit het moment om de kinderen te laten ruiken en proeven.

KERN

35 minuten

DEEL 1

15 minuten

- Vertel dat de kinderen gaan kijken naar een video van een liedje over zuurkool. Geef de volgende kijkvragen: Wat vindt de zanger van zuurkool? Hoe kun je dat zien? Wat gebeurt er in het eerste couplet? Wat doet de zanger in het tweede couplet?
- Speel de video af. Bespreek na afloop de kijkvragen.
- Deel de songtekst uit. Zeg dat je het lied nog een keer laat horen. De kinderen lezen de tekst mee op ppaier. Geef de leerlingen de opdracht om tijdens het luisteren woorden te onderstrepen die ze niet kennen. (Als het niveau laag is, kun je de opdracht omkeren: laat ze dan de woorden onderstrepen die ze juist wél kennen.)
- Lees de tekst hardop voor. Laat kinderen zinnen in het Nederlands vertalen.
- Bekijk de video dan nog een keer. Moedig de kinderen aan mee te zingen met het refrein: ‘Zuurkool! Hé! Zuurkool!’

DEEL 2

20 minuten

- Verdeel de klas in groepen van 3 tot 4 leerlingen. Elk groepje gaat een nieuwe scène over zuurkool bedenken.
- Geef ieder groepje een opdrachtkaart met daarop een situatie en vijf kernwoorden die in ieder geval in de scène gebruikt moeten worden. Bespreek de woorden kort, of laat de kinderen aan het werk gaan en loop langs de groepjes om de woorden toe te lichten als dat nodig is.
- Geef de groepen 10 tot 15 minuten om hun scène voor te bereiden.
  Eisen: elke leerling moet tenminste één zin zeggen, en alle woorden moeten worden gebruikt.
- Afhankelijk van de tijd kun je na afloop alle groepjes hun stukje voor de klas laten spelen.

AFSLUITING

5 minuten

- Sluit de les af met een terugblik en vraag naar ervaringen van de leerlingen. Blik terug op de Groningse woorden uit de les.

ACHTERGRONDINFORMATIE

Zuurkool wordt niet gemaakt met azijn, zoals sommige kinderen misschien zouden denken, maar met zout: laagjes witte kool worden in een pot afgewisseld met zout, waardoor er melkzuur ontstaat. In veel andere culturen wordt ook een vorm van zuurkool gegeten, bijvoorbeeld het Koreaanse kimchi.

Meer informatie op Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Zuurkool

Deze les werd ontwikkeld door Melson Zwerver in opdracht van en in samenwerking met Centrum Groninger Taal & Cultuur.